

УДК 821.161.2Фед.09:(438)

Лідія Ковалець

ORCID 0000-0003-3022-522X

СПОРІДНЕНИЙ КРОВНО (до питання про зв'язки Юрія Федьковича з Польщею)

Анотація. Уперше в літературознавстві тема зв'язків українського письменника та громадсько-культурного діяча Юрія Федьковича (1834–1888) з Польщею виявляється в центрі окремого наукового спостереження. Указано на значний документальний матеріал: відповідні біографічні матеріали, творчу спадщину митця, численні польськомовні історико-літературні публікації визначеної тематики, а також переклади Федьковичевих писань польською мовою. Якраз окреслення джерельної бази дало змогу зрозуміти, що велика її частина досі розпорошена, тож переважно неактуалізована, а отже, не залучена до вивчення, цілком невідомим залишається новітній період в освоєнні теми з боку польської та й української літературно-наукової громадськості.

У статті окреслено генетично-контактні зв'язки Ю. Федьковича з Польщею, примітні та психологічно ускладнені шляхетським походженням батька письменника, Ад. Гординського де Федьковича, мовлено про інтерес автора «Нічлігу», «Люби – згуби» до польської літератури та культури загалом, про взаємини його з польською людністю тощо. Порушено також питання про розвиток польських мотивів у творчості Ю. Федьковича, здійснено спробу характеристики певних тенденцій у польськомовній літературно-критичній рецепції українського автора, що мала місце головно у XIX ст., та у перекладацькій сфері. Із літературознавчих праць закономірно акцентовано увагу на розвідці польського письменника Абгара-Солтана «Józef Jerzy Hordyński-Fedkowicz, poeta rusiński na Wikowinie» (1892), одній із найкращих монографічних праць про буковинця, що побачила світ поза Україною. У бажаній перспективі – збірне видання відповідних джерел і фахове вивчення кожного з пластів цього важливого матеріалу.

Ключові слова: Ю. Федькович, Польща / польський, генетичне, взаємозв'язки, літературно-критична праця, переклад.

Інформація про автора: Ковалець Лідія Михайлівна, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доцент.

Електронна адреса: l.kovalets@chnu.edu.ua

Lidiia Kovalets

RELATED BY BLOOD (TO THE QUESTION OF YURIY FED'KOBYCH'S RELATIONS WITH POLAND)

Abstract. For the first time in literary studies, the topic of relations between the Ukrainian writer, public and cultural figure Yuriy Fed'kovych (1834–1888) and Poland is at the center of a separate scientific observation. Significant documentary material is pointed out: the relevant biographical materials, the artist's creative heritage, numerous historical and literary publications on certain topics in Polish, as well as translations of Fed'kovych's writings in Polish. The delimitation of the source base made it possible to understand that most of it is still scattered, so mostly outdated, and therefore not involved in the study, the latest period in the development of the topic in Polish and Ukrainian literary and scientific community remains completely unknown.

The article outlines Y. Fed'kovych's genetic and interpersonal contacts with Poland, remarkable and psychologically complicated with the noble origin of the writer's father, A. Hordyński de Fedkowicz. The interest of author of "Night Lodging", "Love – Loss" to Polish literature and in general Polish culture, his relationship with the Polish people and so on. The question of the development of Polish motives in the work by Y. Fed'kovych was also raised. The attempt to characterize certain tendencies in the Polish-language literary critical reception of the Ukrainian author, which took place mainly in the 19th century, and in the field of translation was made. Among the literary works, more attention is naturally paid to the study by the Polish writer Abgar-Soltan «Józef Jerzy Hordyński-Fedkowicz, poeta rusiński na Bukowinie» (1892), one of the best monographic works about a Bukovinian who saw the world outside Ukraine. In the desired future may be realized the comprehensive edition of relevant sources and professional study of each of the layers of this important material.

Key words: *Y. Fed'kovych, Poland / Polish, genetic, relationships, literary-critical work, translation.*

Information about author: *Lidiia Kovalets, Doctor of Philology, Professor in the Department of Ukrainian Literature (Yuriy Fed'kovych Chernivtsi National University), Docent.*

E-mail: *l.kovalets@chnu.edu.ua*

Lidiia Kovalets

SPOKREWNIONY (PRZYCZYNEK DO KWESTII RELACJI JURIJA FED'KOWYCZA Z POLSKĄ)

Abstrakt. *Po raz pierwszy w literaturoznawstwie kwestia relacji Jurija Fed'kowycza (1834–1888), pisarza ukraińskiego i działacza społeczno-kulturalnego, z Polską została przedmiotem odrębnego badania naukowego. W artykule zostały określone relacje genetyczne oraz interpersonalne J. Fed'kowycza z Polską charakteryzowane oraz psychologicznie skomplikowane pochodzeniem szlacheckim ojca pisarza Adalberta Hordyńskiego de Fed'kowycza; zostało omówione zainteresowanie autora «Noclegu», «Luby – zguby» literaturą i ogólnie kulturą polską, jego relacje z Polakami etc. Poruszona została także kwestia rozwoju motywów polskich w twórczości Fed'kowycza; zrealizowana została próba charakterystyki pewnych tendencji w recepcji polskojęzycznej krytyki literackiej ukraińskiego autora, co miało miejsce głównie w wieku XIX w dziedzinie tłumaczeń. Z badań nad krytyką literacką całkiem naturalnie akcentowana uwaga na pracy polskiego pisarza Abgara-Soltana «Józef Jerzy Hordyński-Fedkowicz, poeta rusiński na Bukowinie» (1892), jednej z najlepszych prac monograficznych o bukowińcu, co ujrzała światło poza Ukrainą. W przewidywanej perspektywie znajduje się zbiór odpowiednich źródeł oraz fachowe badanie każdej warstwy tego ważnego materiału.*

Słowa kluczowe: *J. Fed'kowycz, Polska / polski, genetyczne, stosunki, badanie nad krytyką literacką, przekład.*

Nota o autorze: *Lidiia Kovalets, doktor nauk filologicznych, profesor Katedry Literatury Ukraińskiej Czerniowieckiego Uniwersytetu Narodowego im. J. Fed'kowycza, docent.*

E-mail: *l.kovalets@chnu.edu.ua*

Постановка проблеми, стан її вивченості та погляд у перспективу. У своєму літературному шкіці «Józef Jerzy Hordyński-Fed'kowicz, poeta rusiński na Bukowinie» (1892) представник українофільської течії в польському письменстві, автор, чие життя розгорталось на кресах – польсько-українському пограниччі, Абгар-Солтан (літературний псевдонім Каєтана Абгаровіча) зізнався: «З дивною і незрозумілою байдужістю ми досі сприймали життя і культуру братнього нам руського народу», а виявилось, що Юрій Федькович «має в собі щось з того чару, яким були овіяні великі поети, великі патріоти, великі герої; /.../ великою схожістю патріотичного духу /.../ він близький до плеяди наших (себто польських. – Л. К.) поетів, з якими споріднений і кровно» [1, s. 6]. Імпульсивне мистецьке подивування завше розсуває межі національного та індивідуального художнього досвіду. Тож було закономірним, що в процесі пізнання сусідньої культури Абгар-Солтан шляхетно й радісно визнав Федьковичів талант, співвіднісни його досягнення з кращими світовими зразками: «руський автор піднявся до того рівня, на якому стояли сучасні йому автори інших слов'янських народів, що мали давнішу цивілізацію і багатші літературні засоби» [1, s. 7].

Ми ще повернемося до цієї праці; вона була подана одразу двома публікаціями в журналах «Przegląd Polski» та «Kraj» у 1891-му і 1892 рр., у тому ж 1892-му світ побачило осібне (краківське) видання її – фактично першої на слов'янському терені окремої книжки про Федьковича, що збагатила й українську науку, й полоністику, вказавши на перспективність подібних студій і контактів. Між тим мусимо визнати, що тема зв'язків «найбільшого поета зеленої Буковини» (за І. Франком) із Польщею, польською літературою та культурою досі перебуває на маргінесах фєдьковичезнавства, дарма що письменник справді був споріднений з ними кровно – з огляду на походження батька, Адальберта Гординського де Федьковича, який належав до давнього шляхетського роду Сас і народився на Самбірщині. Однак суперечливе, більше негативне ставлення до Гординського, що спостерігалось в сина ледь не

все життя – аж до заперечення цього батьківства, змушувало письменника гамувати в собі польськість і репрезентувати себе суспільству як русина, чистокровного буковинського гуцула. Ця неординарна психологічно складна ситуація, демонструючи суперечливість натури митця, вже частково осмислювалась нами [5], тоді як контакти його з поляками впродовж усього життя, присутність польськомовної лектури як органічного сегмента в освоюваному Федьковичем книжному материкові, оригінальний (суто фєдьковичівський) інтерес письменника загалом до польської культури й духовності цілісно не вивчались, як не ставали предметом глибших розмислів напрацювання у відповідній перекладацькій та літературознавчій сферах. Нез'ясованим залишається також питання про впливи писань Ю. Федьковича і його самотньої творчої індивідуальності на діячів польської літератури: зусилля І. Микитин, спрямовані на пізнання в цьому плані Абгара-Солтана, [9], як видається, так і не були ніким продовжені. Зрозуміло, що й Федьковичева художня персоносфера не могла обійтись без польських типів, вони теж частково обговорювались в етноімагологічному аспекті [див.: 6]), але зазначені образи і пов'язана з ними проблематика варті ще пильнішої уваги, притім на різних рівнях, завше співвіднесених із особою автора, його ідеологічною та морально-етичною позицією.

Тож **об'єктом** пропонованого дослідження вперше у літературознавчій науці стає цілісний загальний огляд теми зв'язків Ю. Федьковича з Польщею, **предметом** уваги – українсько-польські літературно-наукові контакти в їх індивідуальному, пов'язаному з життям і творчістю Ю. Федьковича, вияві.

Мета і завдання статті полягають, крім окреслення стану вивченості теми і її перспектив, у розгляді: 1) генетично-контактних узаємин письменника з поляками; 2) творчості Ю. Федьковича як джерелі «польського» матеріалу; 3) польськомовної літературно-критичної думки про Ю. Федьковича та перекладів його писань. На якихось питаннях зосередимось то більше, на якихось менше, залишаючи на перспективу освоєння та розлогіший виклад цієї над-

звичайно складної і цікавої теми. Складність, як на нас, зумовлена розпорошеністю, недостатньою зібраністю (виявленістю) всього джерельного матеріалу, наявного, мабуть, не тільки в українських архівосховищах, але й закордонних, зокрібно й польських. Свідчення цього – можна сказати, майже випадкове віднайдення в Архіві Дієцезіальному в м. Жельона Гура (Archiwum Diecezjalne w Zielonej Górze) однієї з метричних книг, що велись у Вижницькому католицькому храмі святих апостолів Петра і Павла в 1834 р. і були вивезені місцевими поляками до Любуської землі, що в Західній Польщі (саме в ній, у цій книзі, є записи, що стосуються хрещення у згаданому костелі Осипа-Домініка Гординського, відомого пізніше як Юрій Федькович) [див.: 2], і така ж випадкова знахідка в архіві Елізи Ожешко Інституту наукових студій Польської академії наук (Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk) рукопису польського перекладу оповідання Ю. Федьковича «Таліанка», здійсненого приблизно в 1888 р. приятелькою Е. Ожешко Марією Семашко. А було ж іще, безперечно, зацікавлення Ю. Федьковичем представників новітньої польської наукової громадськості на контекстуальному чи й індивідуальному рівнях, федьковичівський матеріал у польськомовних енциклопедіях, словниках та загальних працях, який так само слід було би проаналізувати. Одне слово, це дуже об'ємний пласт роботи, хоч, висловлюючись фразеологізмом, така гра варта свічок.

Генетично-контактні зв'язки письменника з поляками. Походження Ад. Гординського де Федьковича таки з польської (чи сполонізованої) шляхетської родини достатньо вірогідне: у XIV-XVI ст. Підкарпаття зазнало потужної військової колонізації, учасники якої винагороджувались тамтешніми землями й оселялись на цій території, утворюючи свої етнічно-релігійні громади. Зрештою, Гординські могли бути й корінними русинами, потрапити на службу до польської корони й так перетворитись на шляхту. Сам Ад. Гординський, одружившись із донькою православного священника, тобто вступивши у зв'язок з іншою в етноконфесійному плані спільнотою, заодно багато в чому залишався на рідній

етноцентристській позиції, і то не тільки щодо конфесії. При найменшій нагоді він одягався по-польськи, володіючи кількома мовами, найчастіше послуговувався польською, дорожив своїм шляхоцьким дипломом, як потім дбайливо його зберігав до останку і син-письменник. Це відповідало родовій свідомості та й свідомості культурній, допомагало обом уникнути асиміляції і зберігати ідентичність. З іншого боку, Ад. Гординський як чиновник приніс в австрійську державно-ділову сферу, що лиш поставала на буковинському терені, свій індивідуалізм, практицизм, енергійність, властиві більше полякам та німцям як політично та й культурно впливовим націям; цих норм у певні періоди своєї громадсько-культурної та науково-творчої діяльності (надто у другій половині життя) активно дотримувався, сам того не підозрюючи, і Ю. Федькович.

У тривалій непримиренності письменника до батька і до всього польського грала роль, крім «небажаної» генеалогії, і давніша українська народна традиція, у якій образ ляха, зважаючи на соціально-історичні, конфесійні причини, фігурував як різко негативний. Із цієї ж традиції бере початок і авторитетне для буковинця Шевченкове трактування образу ляха – насправді ж так само неоднозначне. Як зауважив Абгар Солтан, в армії Ю. Федькович «зустрічався і з поляками, та щирої дружби з жодним із них не зав'язав <...>. Ненависті, однак, до поляків ніколи не мав, а у своїх листах тільки раз з неохотою згадував про брутальну поведінку якогось капітана-поляка» [1, s. 13].

З роками критерії прийняття поляків як *Інших* у коло своїх діалогічних партнерів для Ю. Федьковича розширюються, демократизуються, соціальний, етнонаціональний чинник, можна сказати, втрачає силу. Так, в особистісно-інтимному сегменті цього кола зафігурувала кохана Емілія Марошані, дівчина польсько-німецького походження; спраглий до читання поет опановує твори Міхала Чайковського, Антонія Мальчевського, Генріха Сенкевича, польських істориків, дослідників Хмельниччини Кароля Шайнохи та Людвіка Кубалі, і відгомін цієї творчості

закономірно позначається на писаннях. Як запримітив Рост. Заклинський, у перших рядках поезії Ю. Федьковича «Козак» виразно відчувається вплив початку поеми «Марія» (1825) А. Мальчевського [4, с. XLIII], до речі, представника української школи в польській літературі, який дитячі роки провів на Волині, закінчив Кременецький ліцей. І. Франко, у 1894 р. виступаючи на з'їзді польських письменників та журналістів, підкреслив: «Якби не було збірки пісень Вацлава з Олеська, то не було б і воскресителів народної літератури в Галичині: Шашкевича, Вагилевича, Головацького, Устияновича» [17, с. 467]. Додамо, що без цієї збірки не було б, мабуть, і Ю. Федьковича як воскресителя літератури на Буковині. О. Маковей з'ясував, що цю збірку польського фольклориста Вацлава Залеського «Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego» (польською транскрипцією тут було надруковано 600 українських народних пісень, записаних у Галичині), як і збірку польського фольклориста, історика й етнографа Жеготи Паулі «Pieśni ludu polskiego w Galicji» Ю. Федькович міг отримати від К. Горбаля, майбутнього українського публіциста й педагога, ще на зламі 1850–1860-х рр. [8, с. 125]. Чи не вплив цих книжок позначився згодом на підготовці буковинським автором під час праці у Львові на посаді редактора видань «Просвіти» однієї з його власних дуже цікавих фольклористичних робіт – збірки «Колядник руского народа» (1873). Саме там було вміщено цікавий для нас розділ «Коляди під польські голоси». У передмові до нього Ю. Федькович зауважив: «Польські (ляцкі) коляди мають дуже красні голоси, до того ж наш нарід дуже похалпний [охочий] їх співати, і с тої причини підробив я кілька коляд під найкращі с тих голосів, щоб на такий спосіб хоть рускі вірші під них підложити. <...> Але, думаю я, лучше би нам таки наших питомих коляд триматись» [13, с. 643–644]. Отож об'єктом уваги письменника й фольклориста виявились такі польські пісенно-релігійні зразки: «W żłobie leży», «A wczora z wieczora», «Pasli pasterze woły», «Hej w dzień narodzenia», «Anioł pasterzom mówił», «Nowy rok bieży». Побіч останньої Ю. Федькович в автографі зазначив: «Польський

текст забув, голос собі нагадав» [13, с. 649], що спонукає думати не про відкриття автентичного польськокомовного матеріалу, а про актуалізацію його як знаного, може, і з дитинства.

У Львові з його численною польською громадою контакти Ю. Федьковича з поляками мусили ще більше інтенсифікуватись, та й квартирував там письменник у поляка п. Домбчанського, який і згодом писав до нього листи, а про самого адресанта відгукувався як про «spokojnego, punktualnego i swiatłego człowieka» [7].

У Чернівцях під час своїх астрологічних студій Ю. Федькович активно спілкувався, зокрема, з директором Краківської обсерваторії, професором вищої математики й астрономії Ягеллонського університету Франтішеком Карлінським (1830 – 1903 або 1906), який раніше працював у Празі; той персонально для Федьковича надсилав «ріжні карти та астрологічні обчислення» [8, с. 535]. Як редактор газети «Буковина» (з 1885 р.), Ю. Федькович так само прислужився до висвітлення життя місцевих поляків, діяльності культурно-освітніх, професійних, спортивних польських товариств. Чернівецька «Gazeta Polska» на чолі з Клеменсом Колаковським у свою чергу теж часто порушувала українські питання, співробітники часопису, а також члени польського академічного товариства в липні 1886 р. взяли участь у відзначенні 25-річчя літературної діяльності Ю. Федьковича. До речі, серед тодішніх привітань були також ініційовані В. Масляком «щирі побажання любимому синові сестри Русі» від редакції краківської газети «Nowa Reforma». Особлива приязнь єднала Ю. Федьковича з самим К. Колаковським; збереглося свідчення, як український поет якось завітав до редакції «Gazety Polskiej», підійшов до її очільника і поцілував його в руку, у відповідь на здивування промовивши: «Належить Вам така вдячність за все, що для бідної нашої Русі зробили, і я її Вам по-своєму, по-гуцульськи виразив» [цит. за: 16, с. 96].

Тож закономірно, що в похоронній процесії за тілом Ю. Федьковича йшли також представники польської інтелігенції краю, а серед телеграм зі співчуттям були і від руського театру в

Перемишлі, і від окремих поляків. Та ж «Gazeta Polska» тоді так відреагувала на цю подію: «В особі Федьковича втратила не тільки Русь, але і все слов'янство, вся європейська література – одного з великих майстрів пера» [3]. Усе це сприяло тому, щоб у середовищі тодішньої буковинської інтелігенції мала місце відмова від етноцентризму на користь рівноправності культур, відбувалось формування загальноєвропейської ідентичності. А І. Франко як співробітник польськомовних видань «Kurier Lwowski» та «Prawda» в одному з некрологів на Федьковичеву смерть, висловлюючись від імені й читачів, уже прямо вказав на прив'язаність цього письменника «до нашої [польської] народности, шляхетні ідеї якої як поет зумів тим краще відчутти» [цит. за: 18, с. 200]. І це не було перебільшенням, бо узгоджувалося з життєвою та художньою правдою, яка закономірно завжди має свої складнощі і тому потребує витлумачень.

3. Із розмислів над творчістю Ю. Федьковича та її рецепцією

У своїй ліриці автор «Нічлігу» майже зовсім не торкається «польського», точніше – «ляського» питання (російська дослідниця запримітила, що «образ ляха водночас і вужчий, і виразніший, ніж поляка» [16, с. 147], поет тривалий час обмежується лаконічними, місткими, але частими інсинуаціями на зразок: «Ляхи замучили...». Такою була Федьковичева данина не особистісним згадкам про власну генеалогію, а стереотипному образу з масової свідомості / колективної пам'яті: йшлося про людей, чужих не стільки у релігійному, соціальному та етнічному сенсах, а про образ, що, як сказано, мав глибокі історичні корені й асоціювався з образом ворога як загарбника та гнобителя.

Однак поступово художній тип поляка / ляха здобував у Ю. Федьковича амбівалентнішу, а то й нейтральну природу, з часом навіть спокійну та врівноважену. У численних поезіях образ «Пері серця» Е. Марошані асоціюється з рожею як найкращою з квіток. У драмі «Довбуш» полячка – «княгиня красна», її місія та ж, що й у Прекрасної Дами з лірики О. Блока, – так само бути символом жіночності й досконалості. Здобувши в поляків

грамоту, згідно з якою гуцулам поверталась воля, славний опришок заповідає всім інше майбуття: «ангіль той / Благий, небесний [тобто мир] ме віднині вже / Витати меж ляхом и гуцулом» [11, с. 246]. У трагедії «Хмельницький», «лебединій пісні» автора, головний герой із гіркотою сприймає непорозуміння з Польщею, йому здається, що це єзуїти навчили поляків «на брата рідного кайдан сажати» [11, с. 332] (чи не тому єзуїт як персонаж твору іменується тут не поляком чи ляхом, а таки єзуїтом), устами Хмельницького автор дає зрозуміти, що страждань не бракує нікому, тож кожен вартий співчуття: «Мені тя жаль, о польський народе» [11, с. 292]. Водночас Хмельницькому хотілося б «Польщу лиш навчити, щоб вона / Если вна хоче бути волі варт, / То й других народів щоб волю чтила...» [11, с. 332].

Створена не без впливу популярної повісті Г. Сенкевіча «Ogniem i mieczem», що з'явилася в 1884 р., трагедія Ю. Федьковича була, як висловився О. Колесса, «немов апологією українського гетьмана й українського народу перед закидами і чорним, невірним освітленням польського письменника» [12, с. XXVII], «антипольський напрям [тут] уступає на бік перед сильнішим тоді у нього [Ю. Федьковича] антимосковським» [12, с. XXVII]. Проговорювати проблеми означало для Федьковича ставати відкритішим та зрозумілішим. У кількісно значній творчості цього автора матеріалу для подібних спостережень предостатньо.

Що ж до польськомовних літературно-критичних та перекладацьких студій над письменником, то їх початок датується ще 1860 рр. Правда, тоді превалював оглядово-популяризаторський підхід, хоча й були нові думки та підходи. Так, Павлин Свенціцький, подаючи в польсько-українському альманасі «Sioło» в 1866 р. (№ 1, с. 2) переклади кількох творів Ю. Федьковича, представив їх автора «найбільшим зараз поетом Руси-України»; варшавський тижневик «Kłosy» 1873 р. (№ 424, с. 102) анонімною публікацією (вона скоріше за все належала Еразмові Сверчевському) вказав на органічний зв'язок Федьковичевих писань щодо змісту і форми з народною піснею (Федькович, за цим автором, – «співець

у буквальному значенні цього слова»; автор анонімної праці «Zarysy ruchu literackiego Rusinów», що вийшла у Варшаві 1885 р., вперше заговорив про демократичність світогляду Федьковича й особливості його художньої манери [див.: 10, с. 79]; Володимир Масляк у краківській газеті «Nowa Reforma» (1886, 8 липн.) порівняв вірші буковинця з перлами, справжніми квітами, та й написані вони так, що, здається, ніхто не зможе їх наслідувати».

Ці чи не найпрезентативніші виступи Федьковичевих сучасників і створили ґрунт для народження студії Абгара-Солтана. Відзначимо, що цей автор щедро цитує кілька ліричних творів поета у власних перекладах, при тому вказує на джерела написаного – враження від реального життя, народнопісенний матеріал та особистісні чинники. Уперше в літературознавстві так повно й нешаблонно розмірковувалось Абгаром-Солтаном і про Федьковичеві повісті, їхню реалістичність, природність та унікальність. Саме оригінальність цікавого та симпатичного автора робить його твори цікавими для вивчення, наголошує дослідник, тоді як інтерпретація їх іншими мовами з огляду якраз на оригінальність видається проблематичною. Стосовно ж біографічних відомостей про Федьковича, поданих Абгаром-Солтаном, то їх виклад не позбавлений неточностей, як і дещо упередженого ставлення до драматургії; солідаризація при цьому з М. Драгомановим, його несприйняттям цієї сфери Федьковичевої творчості була очевидною.

Примітно, що в контексті такого активного освоєння матеріалу й інші поляки брались перекладати писання буковинця: Павло Свенціцький, за підрахунками Ф. Погребенника, у львівських часописах «Sioło» і «Nowiny» вмістив більше 20-ти творів Ю. Федьковича [10, с. 78]; Франц Мрочко підготував переклад повісті «Безталанне закохання» (під заголовком «Nieszczęśliwa miłość») для часопису «Lech» (Познань, 1878); Болеслав Червінський переклав вірш «Пречиста Діво, радуйся, Маріє!» і видрукував його у «Kurjerze Lwowskim» (1886, № 52); згадуваний українець В. Масляк, крім оповідання «Таліянка», переклав також повість «Люба

– згуба» (під заголовком «Wesele w Jabłonicy») для часопису «Nowa Reforma» (1886, 1887). Поезію Ю. Федьковича перекладав тоді ж Вацлав Лідер-Роліч (дещо з тих перекладів видруковано аж у 1965 р. у книзі «Zbiór poetów polskich XIX w.»), її аналізували польські славісти О. Брюкнер та Т. Лер-Сплавінський у праці «Zarysy dziejów literatur i języków słowiańskich» (Львів, 1929); за твердженням Ф. Погребенника, 100-ліття від дня народження Ю. Федьковича, яке святкувалося в 1934 р., відзначили й деякі польські газети, подавши статті про письменника й переклади його творів [10, с. 81].

Тим часом питання про те, як відбувалося в Польщі освоєння та популяризація Федьковичевої спадщини у ближчі до нас часи – у ХХ столітті та й чи відбувається воно тепер, залишається відкритим, як відкритим є питання про фаховий аналіз усієї польськомовної федьковичіани. Вочевидь і виконувані з середини ще ХІХ ст. польськомовні літературознавчі студії Федьковичевої тематики, в т. ч. працю Абгара- Солтана, як і переклади, про які йшлося і не йшлося, варто було б фахово проаналізувати, не кажучи, що зібрати докупи й видати збірниками (польськомовними та україномовними) в супроводі добрих передмов та приміток, що актуалізувало б напрацювання і познайомило б із Ю. Федьковичем нові покоління польських та українських читачів. Як справедливо стверджував Гете, світова література – це не стільки сукупність літератур, скільки площа їх взаємних зустрічей.

4. Підсумовуючи сказане. Таким чином, уперше в літературознавстві тема зв'язків українського письменника та громадсько-культурного діяча Юрія Федьковича з Польщею виявилася в центрі окремого наукового спостереження. У статті вказано на значний документальний матеріал: відповідні біографічні матеріали, творчу спадщину, численні польськомовні історико-літературні публікації визначеної тематики, а також переклади Федьковичевих писань польською мовою. Якраз окреслення джерельної бази дало змогу зрозуміти, що велика її частина досі розпорошена, тож переважно неактуалізована, а отже, не залуче-

на до вивчення, цілком невідомим залишається новітній період у потенційному освоєнні теми з боку польської та й української літературно-наукової громадськості.

Окреслені генетично-контактні зв'язки Ю. Федьковича з Польщею виявилися дуже значущими, хоча й психологічно ускладненими шляхетським походженням батька письменника, Ад. Гординського де Федьковича. Мовлено також про інтерес автора «Нічлігу», «Люби – згуби» до польської літератури та культури загалом, про взаємини його з польською людністю тощо. Поручено питання про розвиток польських мотивів у творчості Ю. Федьковича, здійснено спробу характеристики певних тенденцій у польськомовній літературно-критичній рецепції українського автора, що мала місце головно у ХІХ ст., та у перекладацькій сфері. Із літературознавчих праць закономірно акцентовано увагу на розвідці польського письменника Абгара-Солтана «Józef Jerzy Hordyński-Fedkowicz, poeta rusiński na Bukowinie» (1892), одній із найкращих монографічних праць про буковинця, що побачила світ поза Україною. У бажаній перспективі – збірне видання відповідних джерел і фахове вивчення кожного з пластів цього важливого матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Abgar-Soltan. Józef Jerzy Hordyński-Fedkowicz, poeta rusiński na Bukowinie. Kraków, 1892. 32 s.
2. Kovalets L., Kovalets T. Ukraiński pisarz Jurij Fedkowycz w świetle odnalezionych dokumentów archiwalnych i jego związków z Polską. *Adhibenda. Rocznik Archiwum Diecezjalnego w Zielonej Górze*. Zielona Góra, 2019. S. 47–55.
3. [Б. п.] Із статті «Юрій Гординський-Федькович – знаменитий руський поет, редактор «Буковини». Юрій Федькович у розвідках і матеріалах. Київ : ДВХЛ, 1958. С. 126
4. Заклинський Рост. [Вступна стаття]. *Федькович О. Вибрані твори*. Київ : Книгоспілка, 1929. С. VII–XLIV.
5. Ковалець Л. Адальберт Гординський де Федькович : портрет на полотні часу, долі сина і власного буття. *Дзвін*, 2004. Ч. 8. С. 106–116.

6. Ковалець Л., Лановик М., Лановик З. «Я русин, я гуцул...»: етноімагологічні домінанти авторської візії Юрія Федьковича. *Русин*. 2021. № 63. С. 223–240.

7. Лист п. Домбчанського до Юрія Федьковича. 6.14/8.1873 [Автограф польською мовою]. *Відділ рукописів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України*. Ф. 58 (Ю. Федьковича). Од. зб. 216.

8. Маковей О. Житєпись Осипа Юрія Гординського-Федьковича. Львів : З друк. НТШ, 1911. VI, 591 с.

9. Микитин І. Топос Гуцульщини у творчості Каєтана Абгаровича і Юрія Федьковича. Автореферат дис. на здобуття наук. ступ. канд. філолог. наук за спец. 10.01.05 – порівн. літературознавство. Тернопіль, 2012. 20 с.

10. Погребенник Ф. П. Юрій Федькович у слов'янських країнах. *Рад. літературознавство*. 1958, № 3. С. 76–87.

11. Федькович О. Писаня / Перше повн. і крит. вид. Львів : З друк. НТШ, 1906. Т. 3. Ч. 1 «А» : Драматичні твори / передм. О. Колесси, з перводр. і автогр. видав О. Колесса. XVII, 455 с

12. Федькович О. Писаня / Перше повн. і крит. видання. Львів : З друк. НТШ, 1918. Т. 3. Ч. 1 «Б» : Драматичні твори / передм. О. Колесси, з автогр. видав О. Колесса. XXXI, 266 с.

13. Федькович О. Писаня / Перше повн. і крит. вид. Львів: З друк. НТШ, 1902. Т. 1 : Поезії / Передм. І. Франка; з першодр. і автогр. зібрав, упоряд. і пояснив І. Франко. X, 495 с.

14. Филюшкина С. Национальный стереотип в массовом сознании и литературе (опыт исследовательского подхода). *Логос*. 2005. № 4. С. 141–145.

15. Філіпчук В. Деякі аспекти історії поляків та українсько-польських стосунків на Буковині. *Буковинський журнал*. 1998, № 1. С. 90–99.

16. Франко І. Взаємини польської та української літератур. Додаткові томи до збір. творів у 50 т. Київ, 2008. Т. 53. С. 465–467.

17. Франко І. Осип-Юрій-Ігор Гординський-Федькович. Додаткові томи до збір. творів у 50 т. Київ : Наукова думка, 2008. Т. 53. С. 200–201.

REFERENCES

1. Abgar-Soltan (1892). *Józef Jerzy Hordyński-Fedkowicz, Rusyn poet in Bukovyna* [Józef Jerzy Hordyński-Fedkowicz, poeta rusiński na Bukowinie]. Kraków. 32. [In Polish].

2. Kovalets L., Kovalets T. (2019). *Ukrainian writer Jurij Fed'kowycz in the light of new-found archival documents and his connections with Poland*

[Ukraiński pisarz Jurij Fedkowycz w świetle odnalezionych dokumentów archiwalnych i jego związków z Polską]. Adhibenda. Rocznik Archiwum Diecezjalnego w Zielonej Górze. Zielona Góra. 47–55. [In Polish].

3. [B. p.] (1958). *From the article «Yuriy Hordynsky-Fed'kovych – the famous Rusyn poet, editor of «Bukovyna»* [Iz statii «Iurii Hordynskyi-Fedkovych – znameniyti ruskyi poet, redaktor «Bukovyny»]. Yurii Fedkovych u rozvidkakh i materialakh. Kyiv : DVKhL. 126. [In Ukrainian].

4. Zaklynskyi, R. (1929). (Introductory article). Fedkovych O. *Vybrani tvory*. Kyiv : Knyhospilka. VII–XLIV. [In Ukrainian].

5. Kovalets, L. (2004). *Adalbert Hordynsky de Fed'kovych: a portrait on the canvas of time, the fate of his son and his own life* [Adalbert Hordynskyi de Fedkovych : portret na polotni chasu, doli syna i vlasnoho buttia]. Dzvyn. Nr. 8. 106–116. [In Ukrainian].

6. Kovalets, L., Lanovyk, M., Lanovyk, Z. (2021). «*I am a Rusin, I am a Hutsul...*»: *Ethnoimagological dominants of Yuriy Fedkovych's vision* [«Ia rusyn, ya hutsul...»: etnoimaholohichni dominanty avtorskoj vizii Yuriiia Fedkovycha]. Rusyn. Nr. 63. 223–240. [In Ukrainian].

7. A letter from Mr. Dombchansky to Yuriy Fed'kovych. 6.14/8.1873. Department of manuscripts and textology of Institute of Literature of National Academy of Sciences of Ukraine. F. 58 (Y. Fedkovych's). Spr. 216. [In Polish].

8. Makovei, O. (1911). *Biography of Osyp Yuriy Hordyns'kyi-Fed'kovych* [Zhytjepys Osypa Yuriiia Hordynskoho-Fedkovycha]. Lviv : Z druk. NTSh. VI, 591. [In Ukrainian].

9. Mykytyn, I. (2012). *Topos of Hutsul region in the works of Kajetan Abgarowich and Yuriy Fed'kovych* [Topos Hutsulshchyny u tvorchosti Kaietana Abharovycha i Yuriiia Fedkovycha]. Avtoreferat dys. na zdobuttia nauk. stup. kand. filoloh. nauk za spets. 10.01.05 – porivnialne literaturoznavstvo. Ternopil. 20. [In Ukrainian].

10. Pohrebennyk, F. (1958). *Yuriy Fed'kovych in the Slavic countries* [Yurii Fedkovych u slovianskykh krainakh]. Rad. literaturoznavstvo. Nr. 3. 76–87. [In Ukrainian].

11. Fedkovych, O. (1906). *Writings* [Pysania] / Pershe povn. i kryt. vyd. Lviv : Z druk. NTSh. T. 3. Ch. 1 «A» : Dramatychni tvory. XVII, 455. [In Ukrainian].

12. Fedkovych, O. (1918). *Writings* [Pysania] / Pershe povn. i kryt. vydania. Lviv : Z druk. NTSh. T. 3. Ch. 1 «B» : Dramatychni tvory. XXXI, 266. [In Ukrainian].

13. Fedkovych, O. (1902). *Writings* [Pysania] / Pershe povn. i kryt. vyd. Lviv : Z druk. NTSh. T. 1 : Poezyi. X, 495. 643–644. [In Ukrainian].

---

14. Fyliushkyna, S. (2005). *National stereotype in the mass consciousness and literature (experience of the research approach)* [Natsyonalnyi stereotyp v massovom soznannyi y lyterature (opyt yssledovatel'skoho podkhoda)]. Lohos. Nr. 4. 141–145. [In Russian].

15. Filipchuk, V. (1998). *Some aspects of the history of Poles and Ukrainian-Polish relations in Bukovyna* [Deiaki aspekty istorii poliakiv ta ukrainsko-polskykh stosunkiv na Bukovyni]. Bukovynskyi zhurnal. Nr. 1. 90–99. [In Ukrainian].

16. Franko, I. (2008). The relationship between Polish and Ukrainian literatures [*Vzaiemyny polskoi ta ukrainskoi literatur*]. Dodatkovy tomy do zibr. tvoriv u 50 t. Kyiv: Naukova dumka. Vol. 53. 465–467. [In Ukrainian].

17. Franko, I. (2008). *Osyp-Yurii-Ihor Hordynskyi-Fedkovych* [Osyp-Yurii-Ihor Hordynskyi-Fedkovych]. Dodatkovy tomy do zibr. tvoriv u 50 t. Kyiv : Naukova dumka. Vol. 53. 200–201. [In Ukrainian].